

ZAANS
SYMFONIE
ORKEST

onder leiding van Berend van Halsema

najaarsconcert

solisten:

Lucy Boeren, viool

Venna Fassaert, piano

Alex Sao, cello

Claudia Veltman. zang

zondag 12 november 2017, 15.00 uur

Kooger Vermaning, Koog a/d Zaan

Tevens toegangsbewijs

Repetities in de Vermaning

Franz Schubert

Rosamunde, ouverture uit Die Zauberharfe, D644

Wolfgang Amadeus Mozart

Concert voor piano en orkest nr. 23, KV 488

Allegro

solist: Venna Fassaert

Wolfgang Amadeus Mozart

Le Nozze di Figaro, KV 492

Voi che sapete

L'ho perduta me meschine

solist: Claudia Veltman

Max Bruch

Kol Nidrei, Adagio voor cello en orkest, Op. 47

solist: Alex Sao

Johan Svendsen

Romance voor viool en orkest, Op 26

solist: Lucy Boeren

Gioacchino Rossini

Ouverture uit De Barbier van Sevilla

Het ZSO staat dit najaarsconcert 2017 onder leiding van Berend van Halsema. Hij vervangt de vaste dirigent Guido Müller die sinds november 2008 de dirigeerstok hanteert en nu helaas wegens ziekte verstek moet laten gaan.

Berend van Halsema is voor velen geen onbekende. Al 35 jaar geeft hij blokfluit- en hobolessen op wat vroeger de Muziekschool heette en nu FluXus. Rijen Zaanse kinderen hebben van hem blokfluitlessen gehad.

Voor velen van hen was dat de opstap naar een verdere muzikale carrière; anderen bleven de blokfluit trouw en leerden het instrument goed te bespelen. De hoboïsten in de diverse Zaanse orkesten zijn veelal door hem opgeleid.

Van Halsema, afkomstig uit Friesland, studeerde blokfluit bij Cees Boeke en hobo bij Carlo Ravelli aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam. Naast les geven bij FluXus op de beide genoemde instrumenten geeft hij daar ook ensemblespel. Daarnaast werkt hij voor FluXus als docent muziek in klassen van verschillende basisscholen met als doel muzieklessen te verankeren in het basisonderwijs. Hij is wat dat betreft een ambassadeur van het zelf actief muziek maken.

Als uitvoerend musicus speelde hij op freelance basis in vele orkesten en ensembles en verleent hij zijn medewerking aan vele uitvoeringen van met name Bach cantates. Hier bespeelt hij ook de barokhobo.

Bij de vele dirigenten die hij als musicus meemaakte keek hij de kunst van het dirigeren af. Dat brengt hij in praktijk bij het Amsterdamse orkest En Suite en (tijdelijk) bij het Zaanse Symfonie Orkest.

Na het prachtige voorjaarsconcert met een fantastische Mariëtte Gort in het celloconcert van Schumann, heeft het Zaans Symfonie Orkest te kampen gehad met wat tegenslagen. Wegens ziekte van de vaste dirigent Guido Müller moest het orkest helaas de geplande scratch rond een aantal operafragmenten afzeggen.

Het orkest prijst zich gelukkig dat het in Berend van Halsema een prima vervanger heeft gevonden tot hij het stokje weer kan overgeven aan Guido Müller. Iets wat hopelijk snel kan gebeuren.

Het ZSO heeft inmiddels een lange traditie opgebouwd met concerten waarin het talenten van Zaanse origine een podium biedt. Meestal waren dat spelers die bezig waren met hun vakopleiding of die al hadden afgerond. Trouwe bezoekers van de concerten van het ZSO herinneren zich vast wel het optreden van Joep van Beijnum met het vioolconcert van Bruch. Of van de pianisten Jesse Ang en Tijmen Veltman, met het vijfde pianoconcert van Beethoven of de cellisten Sebastiaan van Halsema met de Rococo-varianties van Tchaikovsky en Chris van Balen met het celloconcert van Haydn. Of Marianne Smit met het harpconcert van Boieldieu. Het is inmiddels een lange reeks geworden.

Vorig jaar kwam daar een nieuwe loot bij: vier scholieren, vier talenten op viool, altviool, cello en piano. En de vaste klarinettist van het orkest in een solorol in een deel uit het klarinetconcert van Mozart. Dat smaakte naar meer. Vandaar dat het ZSO die formule herhaalt in zijn najaarsconcert. Het orkest heeft er vier gevonden; alle vier uitzonderlijke talenten met misschien wel 'iets in de muziek' in de toekomst. In de volgende bladzijden leest u meer over hen.

Het Zaans Symfonie Orkest stamt uit de Toonkunsttraditie van de negentiende eeuw. Overal in het land werden Toonkunstkooren opgericht in een streven de bevolking van cultuur te laten genieten. De afdeling voor Zaandam en omstreken werd pas laat opgericht en wel op 20 juni 1924, als koorvereniging. Er bestond al een Zaanse Orkestvereniging die in 1920 was opgericht en als vaste begeleider van het koor in bijvoorbeeld de indertijd befaamde uitvoeringen van de Matthäuspassion opging in 'Toonkunst'. Na de oorlog gingen koor en orkest verder onder de naam Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst, afdeling Zaandam en omstreken. Het koor, werd in 1976 opgeheven als gevolg van een gebrek aan herenleden. De orkestafdeling, waar het in feite mee begon, bestaat nog steeds en heet tegenwoordig Zaans Symfonie Orkest. Een naam die niet nieuw is, want al in 1907 trad een Zaans Symphonie Orkest op onder leiding van W.A. Verkennis, de muzikleraar van de H.B.S. De leden van dit gelegenheidsorkest waren leerlingen van de school. In 2020 bestaat het orkest dus honderd jaar.

Wilt u meer weten over het Zaans Symfonie Orkest?

Bezoek dan de website:

www.zaanssymfonieorkest.nl

Daar vindt u alles wat u weten wilt. Wat recensenten van de eerdere concerten vonden; hoe u donateur kunt worden; bij wie u zich als lid kunt aanmelden; wanneer de repetities zijn enzovoort.

Natuurlijk kunt u ook gewoon schrijven of mailen:

Secretariaat Koopvaardijstraat 102

1503 VD Zaandam

info@zaanssymfonieorkest.nl

ZAANS
SYMFONIE
ORKEST

Franz Schubert (1797 – 1828) is bekend om zijn brillette, beroemd om zijn symfonieën en bejubeld om zijn meer dan zeshonderd liederen. Zijn naam staat de laatste jaren op vrijwel elk affiche van het Zaans Symfonie Orkest. In de laatste drie

FRANZ SCHUBERT

voorjaarsconcerten speelde het orkest bijvoorbeeld zijn derde, vijfde en de symfonie die als de ‘onvoltooide’ te boek staat. U zult ook nu weer merken dat muziek van Schubert een voor de hand liggende keuze is. Het is heel fijne muziek om te spelen en om naar te luisteren. In zijn tijd dacht men daar anders over. Zijn muziek werd nauwelijks gespeeld en de overture Rosamunde die u vanmiddag hoort, was bijvoorbeeld zijn enige werk dat tijdens zijn leven door professionele musici ten gehore werd gebracht. Schubert had doodeenvoudig de pech dat hij moest opboksen tegen zijn grote tijdgenoot Beethoven. Hij verdiende daardoor te weinig, moest haastwerk leveren en was niet in de gelegenheid om goede tekstschrijvers (librettisten) te strikken. Aan zijn muziek lag het zeker niet.

Aan ambitie en werklust ontbrak het hem niet. Hij droomde ervan de grootste operacomponist te worden. En daarbij ondervond hij veel tegenwind. Toen hij achttien was, had hij naast twee symfonieën al vier opera’s geschreven. In 1820 schreef hij in twee weken tijd een opera met als titel die Zaubersharfe. Na de première volgden nog zeven voorstellingen en daarna verdween het stuk. Drie jaar later gebruikte hij de overture opnieuw bij een nieuwe opera: Rosamunde. Deze beleefde zegge en schrijven twee opvoeringen. Bovendien is, weer pech, de tekst verloren gegaan, maar gelukkig is de muziek van de overture en wat begeleidende delen bewaard gebleven. Ze bevat dezelfde lyrische klank als die van zijn liederen. Een van de bewaard gebleven delen, een entr’acte, was door Schubert bedoeld, zeggen

sommige 'deskundigen', om te fungeren als slot van zijn onvoltooid gebleven symfonie. Het toont wel aan dat Schubert, net zoals andere componisten geregeld leentjebuurt speelden bij zichzelf.

De Rosamunde die u vanmiddag hoort, heeft zijn naam ontleend aan de gelijknamige opera, maar gaat nog steeds de podia langs als een zelfstandig stuk. Muziek die Schubert op zijn best toont.

Enkele leden van het Zaans Symfonie orkest hebben met elkaar een klein ensemble opgericht. Dit groepje muzikanten heeft zich toegelegd op het spelen van oude dansmuziek. Van Weense walsen naar Italiaanse smartlappen, langs Argentijnse tango's, richting Vivaldi. Sanseveria, want zo heet het ensemble, neemt u

mee de wereld rond. Enthousiaste musici uit het Zaans Symfonieorkest geven uw feest graag iets extra's. Soms wordt de spelers gevraagd of ze het niet erg vinden wat op de achtergrond te klinken. Het antwoord is NEE; zonder de Sanseveria-bijdrage zou uw speciale moment niet hetzelfde geweest zijn. Wilt u een bijeenkomst, feestje of receptie verlevendigen met salonmuziek, dan kunt u contact opnemen met José Vosbergen

0610840648. De opbrengst van de optredens komt ten goede aan het orkest.

ZAANS
SYMFONIE
ORKEST

Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791) was als kind en puber briljant. Daarvan doen de wildste verhalen de ronde. En dat had zijn vader heel goed door. Wolfgang werd door zijn vader bijkans heel Europa door gesleept om te concerner en tussendoor te componeren. Als jongvolwassene zette hij de toon door in feite als eerste muzikant zp’er te worden, een zelfstandig professional, niet meer in dienst van een vorst of kerkelijke hoogwaardigheidsbekleder. Dat betekende wel dat hij zelf voor zijn inkomen moest zorgen en dus veel moest schrijven. In

Wenen waren de omstandigheden daartoe gunstig.

Mozart schreef het Pianoconcert nr. 23 in A in 1786. Hij voltooide het op 2 maart van dat jaar. Drie weken later had hij zijn volgende, het 24’ al af. Aan het einde van elke winter schreef hij altijd veel. Dat had hiermee te maken dat in de zes weken voor Pasen in Wenen de operatheaters gesloten waren en er veel vraag was naar concerten. Elke week werden er wel drie of vier gespeeld. Het is een van de vele concerten die Mozart – zelf een uitstekend pianist en violist – oorspronkelijk voor eigen gebruik heeft gecomponeerd. Het werk ademt een ontspannen sfeer vol lieflijke klanken en intieme vormen. Het eerste deel, dat u vanmiddag hoort, begint met een inleiding van het orkest, waarin duidelijk twee thema’s te herkennen zijn. Deze thema’s worden herhaald als de piano invalt. Het stuk dat zo sierlijk en blij begon, krijgt in de doorwerking een ander karakter: het is alsof er een schaduw over de muziek wordt geworpen. Bij de terugkeer van het hoofdthema breekt echter de zon weer door.

Venna Fassaert is zestien jaar oud en zit in 5vwo van het Bertrand Russell. Ze speelt al sinds haar zevende piano en heeft achtereenvolgens les gehad van Johan de Jong, Guillermo Quintero Rojas en Pia Elsdörfer. Dit seizoen is ze

begonnen met het volgen van pianolessen bij Harry Koopman. Venna was nog maar net begonnen op de piano of ze trad al op in het Zaantheater in het kader van Zaanstormend Talent. In 2016 behaalde ze bij het Jan Pasveer Concours een tweede prijs met het allegro uit de Sonate No.12 KV 332 Allegro van Mozart.

Piano spelen is overigens niet haar enige hobby. Zo deed ze aan turnen, paardrijden, wedstrijd zwemmen, waterpolo, acteren en zingen. Omdat schoolwerk ook zijn tijd vraagt, heeft ze moeten schrappen in het aantal hobby's. Nu richt ze zich volledig op wedstrijd zwemmen, waarvoor ze vier keer in de week traint en natuurlijk op piano spelen! In de tijd die nog over blijft, zingt ze. Soms schrijft ze ook eigen nummers. In de toekomst wil ze graag als solist verder gaan, maar ook kijken of quatre-mainsstukken haar liggen. Verder wil ze zich in de toekomst bezighouden met componeren en improviseren. Het liefst speelt Venna romantische muziek van Chopin. Ook spreekt de muziek van Mozart en Debussy haar erg aan. Haar opa speelt in het orkest bij de eerste violen. Hij nodigde haar uit om als solist te komen spelen. Dit is de eerste keer dat zij als solist met een orkest optreedt.

De verhuizing naar Wenen pakte goed uit. Mozart maakte er furore. Vooral als operacomponist. Hij verkeerde in de hoogste kringen, verdiende goed, (omgerekend wel 75.000 euro per jaar, maar hij gaf het met scheppen tegelijk uit,) en kon het zich veroorloven een goede librettoschrijver aan te trekken. Mozart vroeg hem een vervolg te maken op het verhaal van de Barbier van Sevilla. Dat werd *Le Nozze di Figaro*. Het succes was overweldigend. Mozart zelf dirigeerde de première, spelend op de piano. Met een daverend applaus vroeg het publiek om

een herhaling van wel acht aria's. De keizer vond dat een vreselijke gewoonte waardoor het allemaal te lang duurde. Hij stelde later een verbod in op het herhalen van gedeelten uit de opera's. Sindsdien wordt de zanger of zangeres na een mooi gezongen aria met applaus beloond. Het orkest wacht dan netjes met de volgende inzet.

Over de ruzie met de keizer gaat nog een andere anekdote. In de oorspronkelijke versie van de *Figaro* was een ballet opgenomen. Een pesterijtje, want Mozart wist drommels goed dat de keizer dat verboden had. De directeur van het operahuis schrapte dat dus. Tijdens de generale repetitie werd het gedeelte met het ballet opgevoerd als een soort pantomime waarbij het orkest niet speelde en de spelers op het toneel een beetje heen en weer huppelden. De keizer, die onverwachts de generale repetitie bezocht, vroeg zich af waar dit op sloeg, maar kreeg als antwoord dat hij zelf ingegrepen had in het libretto.

Uit *Le Nozze di Figaro*, de bruiloft van Figaro, zingt Claudia Veltman eerst de aria *Voi che sapete che cosa e amor* (jullie die weten wat liefde is) en aansluitend *l'ho perduta, me meschina* (ik heb verloren, ach arme ik).

Claudia Veltman is ook zestien en zit in havo-4. Haar eerste optredens vonden plaats ‘tussen de schuifdeuren’, soms in de tuin.. Toen ze vier was kreeg ze namelijk een CD van K3 met een heuse microfoon. Met

alle K3-hits zong ze luidkeels mee. Sindsdien staat ze zingend op en gaat nog steeds zingend naar bed. Ze denkt zelf dat de liefde voor de muziek er al was voor het met de paplepel werd ingegoten. Voor haar geboorte mocht ze al mee met haar moeder die altviool speelde in het Concertgebouw. Toen en daar genoot ze al van de muziek. Overigens speelt haar moeder nu (ook) bij de eerste violen in het Zaaans Symfonie Orkest.

Claudia heeft al een paar jaar les bij Jeanneke van Buul in Purmerend en daar beleeft ze veel plezier aan. En ze doet ook nog aan kickboksen. Ze heeft zes jaar gezongen bij De Kickers en met dit koor prijzen gehaald bij concoursen in België en Bratislava.

Bij de Nationale Opera heeft ze gezongen in onder andere de Rosenkavalier, Parsival. De Ring des Nibelungen en in de bak bij de Notenkraker. Ze heeft ook twee solorollen mogen vertolken bij Silbersee: Kopernikus en The Match Girl Passion.

Johan Severin Svendsen geldt als een Noorse componist, omdat hij (in 1840) in Oslo werd geboren. Het grootste deel van zijn leven bracht hij echter door in Kopenhagen, waar hij in 1911 overleed. Svendsen was dus een tijdgenoot (èn goede vriend) van Edvard Grieg. Hij schreef concerten voor viool en cello en een tweetal symfonieën. Dat hadden er drie kunnen zijn, want het enige exemplaar van zijn bijna voltooid derde gooide zijn vrouw tijdens een ruzie in de open haard. Later zijn nog

wel stukjes ervan gevonden. Hij is evenwel vooral bekend gebleven door vier Noorse rapsodieën en bovenal door zijn Romance voor viool en orkest, opus 26, vandaag gespeeld door Lucy Boeren.

Svendsen schreef het stuk op verzoek van een (muziek)uitgever en besteedde er precies twee dagen aan. Dat het zo'n succes werd, moet ook voor hem een verrassing geweest zijn. Het stuk behoort namelijk nog steeds tot de populairste werken in het romantische genre. Het doet zijn naam dus alle eer aan.

Svendsen leerde al jong viool spelen en klarinet. Zijn vader was muzikant in een militaire kapel en drilde zijn zoon bij zijn eerste muzieklessen. Hij was vijftien toen hij in dezelfde kapel ging spelen. Om zich verder te bekwamen als violist trok hij naar Leipzig in Duitsland, waar hij kennelijk te veel oefende, want hij kreeg problemen met zijn hand. Daarom ging hij componeren en vooral dirigeren. Lange tijd dirigeerde hij de Koninklijke Kapel in Kopenhagen.

Lucy Boeren was vijf toen ze met vioolspelen begon; ze is nu twaalf en zit in de brugklas van het Zaanlands Lyceum. De fijne kneepjes op de viool leert ze van haar docent Sandra Wallner. In de zeven jaar dat ze nu speelt, heeft ze al veel ervaring opgedaan. Als solist, maar ook in duo's. Zo won ze samen met altvioliste Jytte Balm een eerste prijs bij het Pasveerconcours van dit jaar. Met Joël Hillebrandt (piano) won ze ook nog een tweede prijs. Een jaar eerder bij de solisteneditie van hetzelfde

concours behaalde ze een tweede prijs en ze nam deel aan het Nederlands Vioolconcours in Utrecht. Orkestervaring doet ze op in het FluXus-orkest Sinfoniëtta dat onder leiding staat van Julia Barnes.

Al met al een heel druk bestaan voor een brugklasser voor wie huiswerk maken ook nog belangrijk is. En dan is nog niet eens alles verteld. Lucy houdt ook van zingen en acteren. En ook daarin wil ze beter worden. Bij FluXus volgt ze daarom nog musicallessen en ze zingt in het Musical-Madness-koor.

Max Bruch (1838 – 1920) was op en top een romantisch componist, wat inhoudt dat hij veelvuldig gebruik maakte van volkse melodieën. Hij bewerkte die in zijn muziek met als uitgangspunt: de melodie is de ziel van de muziek. Hoewel kenners zijn koorwerken als zijn beste beschouwen, is en blijft hij toch vooral de man van het beroemde eerste vioolconcert (in 2013 speelde het ZSO dat met de toen zestienjarige Joep van Beijnum als solist) en in wat mindere mate van zijn 'Kol Nidrei' voor cello, nu met de een jaar jongere Alex Sao. Bruch componeerde dat stuk rond 1880 en hij maakte er geen geheim van dat hij gebruik maakte van oude melodieën. Hij gaf het immers als ondertitel 'Adagio op twee Hebreeuwse thema's voor cello en orkest'. Het eerste thema, waaraan het stuk zijn naam ontleent, komt uit een oud gebed dat door de voorzanger wordt gezongen tijdens het Jom Kipoer, de Grote Verzoendag. De cello neemt als het ware de zang van de cantor over. Het tweede deel is ontleend aan een even oude joodse klaagzang, waarvan de tekst overigens ook is opgenomen in een verzamelbundel van de Engelse romantische dichter Lord Byron.

Alex Sao is Utrechtenaar van geboorte, maar heeft de basisschool doorlopen in Zaandam. En dat was niet zomaar een school. OBS De Voorzaan deed namelijk mee aan het project 'Muziek Maakt School', een muziekonderwijsproject dat kinderen op de basisschool in een doorlopende leerlijn in contact brengt met alle facetten van de muziek. In de hogere groepen krijgen ze een instrument in handen. Zo maakte Alex kennis met de cello. Mariëtte Gort, de celliste die tijdens het voorjaarsconcert van het ZSO zo virtuoos het celloconcert van Schumann speelde, merkte meteen het buitengewone talent op van de jongen die zomaar alles naspeelde. En dat terwijl zijn klasgenoten,

ieder met een eigen cello, niet veel verder kwamen dan wat krassen op een losse snaar. Ze heeft hem daarna onder haar hoede genomen. En

niet zonder resultaat. Nu, vier jaar later, is hij toegelaten tot de jongtalentenklas van de Sweelinck Academie, verbonden aan het Conservatorium van Amsterdam. Hij heeft daar les van Monique Heidema en nog altijd van Mariëtte Gort.

Alex speelde nog maar net een jaar of hij trad al op, bijvoorbeeld bij een herdenkingsdienst in de Westzijderkerk. De luisteraars waren ontroerd en verbaasd. Naast zijn andere activiteiten, hij zit natuurlijk ook nog op

school, in klas drie van het Zaanlands, vindt hij nog altijd tijd om op te treden. Vorige week bijvoorbeeld nog, als finalist van het Jan Pasveerconcours samen met Cecilia Boeren in het kerkje in Krommeniedijk, want hij treedt niet alleen op als solist. Bijvoorbeeld in het Almelia-trio dat zijn naam ontleent aan **A**lex, **M**erel Zoutendijk en **CeciLIA** Boeren.

Gioacchino Rossini (schrikkeldag 1792 - vrijdag de dertiende november 1868) was een Italiaan die op zijn 33ste naar Parijs emigreerde en daar nauwelijks meer iets componeerde en op zijn lauweren ging rusten. Hij had in korte tijd ook wel wat gepresteerd: bijna veertig opera's had hij geschreven en was met roem overladen. Hij maakte, wat je noemt, een bliksemcarrière, want hij was nog maar 22 toen hij op basis van zijn verdiensten al een positie verwierf aan het Teatro San Carlo in Napels. Het was

toen en daar dat hij komische opera's schreef waaronder **Il barbiere di Siviglia**. Hij had het binnen drie weken af. De dramatisch verlopen première vond overigens plaats in Rome. Het publiek daar schreeuwde en tierde tijdens de voorstelling, daartoe aangezet door Giovanni Paisiello die al eerder een opera over de barbier had gemaakt. Hij beschuldigde Rossini van plagiaat. De jonge Rossini liet zich er niet door ontmoedigen en de tweede uitvoering, een week later, pakte veel beter uit.

Vanmiddag speelt het Zaans Symfonie Orkest de ouverture die aan het begin van de opera wordt gespeeld. Hij noemde dat stuk (ook) Sinfonia. Ook dit stuk is, net als zijn andere ouvertures een blijvertje. Denk maar aan die van *La gazza ladra* (de diefachtige ekster). Dat is niet verwonderlijk want ze bevatten vrolijke, prettig in het gehoor liggende melodieën die in een snelle aaneenschakeling aan elkaar geregen zijn. En dat alles in een steeds wisselende dynamiek, compleet met de fameuze Rossini-crescendo: een steeds sterker wordende herhaling van hetzelfde motief.

In het ZSO speelden:

Eerste viool: José Vosbergen, Anja Blekkenhorst, Ludo Fassaert, Henk Pijls, Maaïke de Jong, Charlotte Rutgers.

Tweede viool: Ellis Verreijt, Anna Dharampal, Dorothé Linders, Andrew Matthijssen, Ineke Weekers, David Eilander, Mabelle Geluk.

Altviool: Ria Slijkhuis, Wobbe Treffers, Iris de Leur.

Cello: Jeannine Groenheiden, Herman Tromp, Paula Velthuys, Joke Wesseling.

Contrabas: Saskia Andriessen, Jan Engel.

Fluit: Jacco Verburgt, Christine Calis.

Hobo: Yvonne de Groot, Clara van der Meer.

Klarinet: Marcus Prins, Inge Out.

Fagot: Harry Verweij, Wim Hoedemaker.

Hoorn: Dieke Verrijk, Simon Wals, Wil Jongeneel, Martijn Smulders.

Trompet: Cees Appel, Harold Beers.

Harp: Marie Nilsen.

Slagwerk: Leida Zandstra.

